

Meldinger for **barnets** beste

Statens helsetilsyn har i flere saker de siste årene konstatert brudd på helsepersonells plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten etter helsepersonelloven § 33. Et eksempel er en sak der en mor var i kontakt med helsestasjon, fastlege og spesialisthelsetjenesten med et spedbarn som hadde blåmerker. Mor hadde psykisk sykdom og gikk i behandling. Hva som hadde forårsaket blåmerkene var uklart, og det ble startet utredning av barnet. Ingen av de involverte helsearbeiderne meldte fra til barneverntjenesten.

Alvorlige konsekvenser for barna

Helsepersonell har plikt til gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, blir utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt. I slike situasjoner er ikke helsepersonellet bundet av taushetsplikten.

Ordlyden i § 33 ble endret 1. juli 2018. Dette innebar ingen endring av grensene for opplysningsplikten, men en klargjøring av når opplysningsplikten utløses. Det er videre tydeliggjort at meldeplikten er et selvstendig og personlig ansvar for helsepersonell.

Barn som utsettes for omsorgssvikt og mishandling påføres fysisk skade og umiddelbar fare for liv og helse. Også manglende trygg og god omsorg kan få alvorlige konsekvenser for barnets psykologiske utvikling og fungering. Helsepersonell kan være de eneste som kommer i posisjon til å avdekke slike forhold, som kan få alvorlige konsekvenser for barnets fysiske og psykiske helse. Det er derfor avgjørende at helsepersonell vet når de skal gi opplysninger til barneverntjenesten.

Hva betyr «grunn til å tro»?

Opplysningsplikten inntreffer når det er «grunn til å tro» at barnet mishandles eller utsettes for alvorlig omsorgssvikt. Uttrykket «grunn til å tro» stiller ikke krav til sikker viten om mishandling eller omsorgssvikt, men det må foreligge omstendigheter som gir noe mer enn en vag mistanke. Terskelen for å gi opplysninger skal være lav. Det er ikke nødvendig med sannsynlighetsovervekt.

I saken om spedbarnet, var helsestasjonslege og helsesøster kjent med at barnet hadde uforklarlige blåmerker. Barnet ble henvist til fastlege og spesialisthelsetjenesten for somatiske undersøkelser med bakgrunn i blåmerkene. Statens helsetilsyn kom til at alle uavhengig av hverandre hadde «grunn til å tro» at barnet kunne være utsatt for mishandling. Opplysninger skulle derfor vært gitt til barneverntjenesten. Spedbarn er spesielt sårbare for alvorlige fysiske skader og senskader ved omsorgssvikt og mishandling. Ved uforklarlige blåmerker hos barn må opplysninger til barnevernet gis parallelt med at medisinske årsaker utredes. Det er barnevernet som skal utrede barnets omsorgssituasjon og iverksette tiltak for å avverge eventuell skade på barnet, ikke helsepersonellet.

Hvem har ansvar for å melde?

Det kan være tilfeller der flere helsepersonell, enten i samme eller forskjellige institusjoner, får kunnskap som tilsier at opplysninger skal gis barneverntjenesten. Her vil hver enkelt ha en selvstendig plikt til å melde ifra.

Opplysningsplikt til barnevernet er et område som også krever spesiell oppmerksomhet fra ledelsen. Det

stilles krav til at virksomheter aktivt sikrer at de ansatte gis nødvendig opplæring, og at det utarbeides prosedyrer. Ledelsen må sikre at prosedyrene er kjent og etterleves av de ansatte. Svikt fra ledelsens side vil likevel ikke frita helsepersonellet fra den selvstendige plikten etter § 33. Det kan være ulike årsaker til at helsepersonell vegrer seg for å melde til barnevernet. Det kan være frykt for å melde uten at det er grunnlag for det, redsel for at relasjonen til pasienten blir ødelagt eller det kan være manglende tillit til barnevernet.

Mangelfull kjennskap til lovverket

I flere enkeltsaker som vi har behandlet uttaler helsepersonell at de føler seg usikre på når opplysningsplikten inntreffer. Gjennomgående synes det som om oppfatningen er at helsepersonellet først må gjøre undersøkelser selv, for å eventuelt kunne utelukke somatisk sykdom eller andre årsaker. Utredning av eventuell sykdom innebærer ikke at

”Terskelen for å gi opplysninger skal være lav.”

helsepersonell skal avvente å gi opplysninger til barnevernet, dersom helsepersonellet har grunn til å tro at barnet kan være utsatt for vold eller annen form for omsorgssvikt. Vår behandling av enkeltsaker tyder på at helsepersonell har for dårlig forståelse for når plikten til å gi opplysninger inntreffer, og kanskje også mangelfull kunnskap om bestemmelsens rekkevidde. Dette er alvorlig, idet bestemmelsen er gitt for å sikre beskyttelse av barn som i svært begrenset grad kan melde fra om slike forhold selv.